

JORDI
CORTÈS

L'ÚLTIMA PLATJA

III PREMI DE NARRATIVA MARÍTIMA
VILA DE CAMBRILS JOSEP LLUÍS SAVALL 2010

Notes de Color — 42

L'ÚLTIMA PLATJA

JORDI CORTÈS

III PREMI DE NARRATIVA MARÍTIMA VILA DE CAMBRILS
JOSEP LLUÍS SAVALL 2010

Cossetània
EDICIONS

Aquesta obra va obtenir el III Premi de Narrativa Marítima
Vila de Cambrils Josep Lluís Savall 2010,
convocat per la Regidoria de Cultura de l'Ajuntament de Cambrils.
El jurat que atorgà el premi estava format per Joan Recasens Bertran, regidor de
Cultura, Patrimoni, Esports i Lleure de l'Ajuntament de Cambrils, com a president;
Adam Manyé, director dels Serveis Territorials del Departament de Cultura
i Mitjans de Comunicació a Tarragona i escriptor; Pau Vidal, traductor i escriptor;
Lluïsa Rom, regidora de l'Ajuntament de Cambrils; Judit Juncosa, representant
de Cossetània Edicions, i Gemma Massagué, tècnica del Departament de Cultura
de l'Ajuntament de Cambrils, com a secretària.

Editat amb la col·laboració de:

AJUNTAMENT DE CAMBRILS

Primera edició: maig del 2011

© Jordi Cortès
© Cossetània Edicions

Edita: Cossetània Edicions
C. de la Violeta, 6 • 43800 Valls
Tel. 977 60 25 91
Fax 977 61 43 57
cossetania@cossetania.com
www.cossetania.com

Disseny i composició: Imatge-9, SL

Impressió: Romanyà-Valls, SA

ISBN: 978-84-9791-884-8

Dipòsit legal: B-17.208-2011

1. COMIAT

No vaig voler abandonar Creta sense dir adéu a Illingas. Aviat faria un any de la meva arribada i no havia conegut un dia tan rúfol com aquell. Havíem viscut alguna tempesta d'estiu i un fort temporal de tardor, però la resta de l'any ens havia acompanyat el bon temps. En Iorgos, l'amo de l'hostal on ens estàvem, deia que allò no era normal, que el temps en aquella part de l'illa era més contrastat, si fa no fa com a casa nostra. A nosaltres, però, ja ens estava bé.

Vaig deixar el cotxe de lloguer a la carretera, just al revolt des d'on es gaudia d'una bonica vista de la platja. Al fons, l'hostal. Segurament que en Iorgos devia preparar algun dels seus àpats opípars. No pensava baixar a dir-li adéu. Ja ho havia fet a Canea i no tenia ganes de tornar-hi. Volia un comiat íntim, sense explicacions.

Em vaig repenjar al capó. El mar de la platja d'Illingas havia agafat una tonalitat grisenca a la qual no estava acostumat. Millor! Així els records no serien tan intensos. Aleshores vaig observar-me. Havia encreuat els braços damunt el pit. Havia flexionat la cama dreta i l'havia recolzada a la roda del cotxe. La cama esquerra, en canvi, es mantenia tensa, rígida. Havia de suportar el pes del meu cos. Era exactament la mateixa posició que havíem adoptat en Martí i jo moltes vegades, quan ens aturàvem a enraonar a l'aparcament de l'hostal.

Vaig canviar de postura. Em vaig separar del cotxe i amb les mans al darrere vaig continuar mirant el mar. Com de costum, estava tranquil, exactament igual com el vaig conèixer el dia de la meva arribada. Semblava l'únic que no havia canviat en tot l'any que vaig conèixer amb ell. I, per contra, havia estat testimoni mut de moltes transformacions.

El mar d'Illingas havia estat per a mi com aquell amic que sap guardar els secrets. Callava i escoltava. Em sabia greu mirar-lo per darrer cop, però era conscient que a l'altra banda de la Mediterrània, un altre mar m'esperava.

No em sentia còmode amb la postura artificialosa que havia adoptat. Potser no havia fet bé de tornar a Illingas. Vaig fer intenció d'entrar al cotxe i, mentre obria la porta, vaig encarar-me a les muntanyes que tanquen la platja pel nord. La gorja que dóna pas al rierol que desemboca a la cala se'm presentava al davant amb tota la seva esplendor i, amb ella, un altre cop els records. Creta no només era el mar. Creta era la síntesi entre el mar i la muntanya, una mica com jo.

Vaig fer una ullada ràpida a tot el que m'envoltava amb la intenció de fixar-ho a la retina per sempre. Vaig posar en marxa el motor i vaig desfer el camí cap a Khóra Sfakion. D'aquí aniria a Càndia, la capital, i de Càndia a Barcelona. El que m'esperava a Barcelona era una incògnita. Només tenia clar que la meva vida a Barcelona no seria la mateixa. Creta m'havia canviat.

Un cotxe se'm va enganxar al darrere. Vaig deixar que m'avancés. La gent d'aquells encontorns, avesats a la sinuositat de la carretera, conduïa com animals. Jo, en canvi, tenia ganes de circular-hi a poc a poc. No volia que em passés el revolt que em duria la darrera oportunitat d'acomiar-me de la regió. No em va passar. Em vaig tornar a aturar i vaig parar el motor. No es movia ni un bri d'aire. No se sentia res, ni tan sols els cotxes. A aquelles altures de l'estació, el trànsit per la carretera era nul. No et podia passar res, perquè, si una contrarietat venia a trobar-te en aquell racó de l'illa, podies morir dessagnat o de gana abans que algú et pogués rescatar i, per fer-ho més emocionant, no hi havia cobertura per als telèfons mòbils.

Però aleshores allò no m'importava. Només m'importava fixar l'adéu a Khóra Sfakion i la seva regió: l'adéu a les cases escadusseres de la població; al mar de Líbia, que es confonia amb el cel de plom; a la silueta llunyana de la fortalesa de Frangokastello; a les gorges, que vistes des d'aquella posició no semblaven gaire esfereïdores; a les imponents masses grisenques de les muntanyes, a les oliveres cada cop més descuidades, al temps aturat... a tot allò que durant un any m'havia estat acompanyant.

2. ILLINGAS

Mentiria si digués que vaig tornar de Creta amb les mans buides. Vaig aterrar a aquest paradís de la Mediterrània quan ja havia passat de llarg la quarantena i m'acostava perillosament a la cinquantena. Era la segona vegada que ho feia. La primera, era un jovenet acabat de casar. Era el nostre viatge de nuvis i teníem —això pensàvem— tota una llarga vida de felicitat per davant.

Aleshores res no ens espantava. Havíem desembarcat a Creta amb les mans al cap. Aniríem fent en la mesura que transcorreguessin els dies. Així va ser com la Mònica i jo vam anar a raure en aquell racó de món: a la platja d'Illingas. De seguida ens en vam enamorar i va passar a formar part del nostre imaginari particular. Amb la Mònica havíem viatjat molt. Paisatges de tots els continents havien desfilat davant els nostres ulls, però cap ens fascinava tant com els del Mare Nostrum. Coneixíem pràcticament totes les ribes i illes de la Mediterrània, i, de totes les belleses que aquest mar guarda, cap sobrepassava la d'Illingas. Aquesta opinió, evidentment, només la compartíem la Mònica i jo. Havíem aconseguit que alguns coneguts i amics passessin per Illingas, però no hi havien trobat la màgia que hi havíem vist nosaltres.

No hi havíem tornat mai però, de tant en tant, ens informàvem de com anava evolucionant la nostra platja i encreuàvem els dits perquè es mantingués tal com l'havíem coneguda.

Vint-i-cinc anys més tard, em trobava de nou davant d'Illingas i pràcticament tot era igual. El temps només havia passat per a mi. En Jaume Rovira, aquell jove innocent i ple d'il·lusions, s'havia transformat

en un home desencantat del seu temps, que començava a mirar al passat amb una certa nostàlgia i que tenia por de mirar el futur.

Vint-i-cinc anys eren molts anys, els més fructífers, segur. Una collita on hi cabia el naixement de l'Ariadna —la nostra única filla—, l'èxit inqüestionable en la meva feina com a il·lustrador i la realització de gran part dels somnis de joventut. Que lluny que quedaven aquells somnis revolucionaris i que a prop que era dels ideals de vida burgesa! Tanmateix, no era una persona feliç.

Illingas és una platja solitària, situada a uns dos quilòmetres de distància de Khóra Sfakion, el poble més proper. En un racó van edificar-hi un hotel senzill en una època en què els ecologistes encara no es feien sentir. Independentment del mal que pugui fer al paisatge —la meva modesta opinió és que no—, l'hotel d'Illingas és un paradís de pau que només s'omple de turistes al pic de l'estiu.

L'home que el porta, en Iorgos, un "tiarro" de les muntanyes, és fill de la fundadora del petit negoci i la seva planta concorda ben bé amb el tarannà de la regió: una terra indòmita, escenari de bandits i de resistents contra tot tipus d'invasors. En Iorgos és una mena de síntesi de la història recent de Creta; un home afable, dedicat de ple a la cuina i a la cura de l'hostal, que té situat aquest edifici en el rang més alt de la seva escala de valors. A continuació ve la seva família: una dona meravellosa i tres criatures que omplen de vida aquell racó de món.

Mentre contemplava de nou la platja de còdols des de l'esplanada que servia d'aparcament, amb els penya-segats despulats de vegetació que la delimitaven a banda i banda, pensava que el temps s'havia aturat. La realitat, però, es va imposar als meus desigs i es va entestar a recordar-me que mai res no tornaria a ser igual. Havia tornat a Illingas, sí, però sol, sense la Mònica.

No voldria semblar cínic, però, si hagués de parlar amb rectitud, hauria de dir que sí que hi era present, la Mònica. La duia en una de les maletes, dintre d'una urna funerària, com els grecs antics.

—Saps on m'agradaria que escampessin les meves cendres? —em va dir feia uns quants anys, quan l'ombra de la mort era ben lluny de nosaltres—. A la nostra platja d'Illingas.

Aleshores poc m'imaginava que el seu desig esdevindria una realitat. Aprofitant que jo no passava per un bon moment, que l'Ariadna ja feia

temps que vivia amb el seu company i que els avenços tecnològics em permetien treballar des del punt més insignificant del planeta, vaig decidir allunyar-me de tot i de tothom, i anar a Creta a satisfer les voluntats de la Mònica.

“Mig any”, vaig pensar. Ho vaig consultar al meu psicòleg, el qual hi va estar plenament d'acord. Illingas era el lloc perfecte.

Cinc mesos vaig necessitar per als preparatius. Entremig, les festes de Nadal, un veritable calvari i una prova de foc per a la meva salut mental.

A finals de març, una pila de paquets omplia l'entrada del meu pis de Barcelona. Vaig dubtar d'on havia de col·locar l'urna amb les restes de la Mònica. Si la deixava en una de les maletes, corria el risc que les cendres s'escampessin entre la meva roba. No em feia cap mena de gràcia imaginar-me partícules de Mònica barrejades amb els meus calçotets.

D'altra banda, dur-la a l'equipatge de mà em feia certa vergonya. Tal com s'havien posat les coses darrerament als aeroports, de ben segur que me'l farien obrir i em demanarien explicacions. Ja m'afigurava el somriure maliciós dels guardes de seguretat mentre em demanaven que obrís l'urna i la cara d'incrèdulitat que posarien la resta de passatgers, que farien cua darrere meu.

“I si es pensaven que la Mònica era un explosiu dispost a fer volar l'avió per l'aire?” Ja veia, en la meva imaginació, els gossos de la policia olorant-la. Res més patètic que acabar dintre els pulmons d'un gos en comptes de reposar per tota l'eternitat en la placidesa de la Mediterrània. Tot plegat, vaig optar per embarcar la Mònica dintre de la maleta grossa. Això sí, prèviament, vaig fixar la tapa de l'urna amb tres capes de cinta d'embalar, sense tenir en compte que quan hagués d'obrir-la em costaria Déu i ajut.

3. EN MARTÍ SUBIRANA

En Iorgos m'havia reservat una de les millors cambres d'Illingas. Era la darrera del passadís i gaudia de vistes al mar i a la muntanya. Ni es va immutar quan li vaig dir que era la segona vegada que m'allotjava a l'hostal, més aviat es mostrà interessat a clarificar horaris d'àpats. Li va fer gràcia, en canvi, que coincidís amb un altre client que també estava disposat a passar molt de temps a l'hostal —de fet ja feia mesos que hi estava instal·lat— i que també era del meu país.

—Vénen pocs espanyols aquí —em va dir en el seu anglès macarrònic—. I encara menys, sols i per a una temporada tan llarga.

No em va fer gràcia. No tenia ganes de converses amb desconeguts. Havia vingut a desconnectar, no a fer relacions. Si Illingas anava omplint-se de persones que volien aïllar-se del món, perdria el seu encant.

Vaig fer un primer endreç a consciència. Si havia d'estar-me mig any en un espai tan reduït, per força hi havia d'haver ordre. Em va alegrar disposar d'una taula gran per poder treballar amb comoditat. La vaig encarar a la finestra que donava a mar: treballaria ben a gust en aquelles condicions. Si no fos perquè s'apropava l'hora de sopar, m'hi hauria posat en aquell mateix instant. Les històries començaven a bullir-me al pensament.

Els vespres d'abril al sud de Creta són plàcids i conviden a sopar a l'aire lliure. No recordava gaire la terrassa que en Iorgos tenia habilitada com a menjador, però juraria que tampoc no havia canviat gaire.

Érem pocs en aquell menjador: dos matrimonis grecs d'edat avançada que garlaven amb molta estridència, una parella que pel seu aspecte

semblava d'un país de l'Europa del nord i, finalment, un home sol. Vaig suposar que devia ser l'home de qui m'havia parlat abans. S'asseia d'esquena a mi. Millor, així evitaria topar amb la seva mirada.

Tan bon punt vaig seure, en Iorgos va comparèixer amb un plat de dolmes, un àpat típic de Grècia que ja havia tastat alguna vegada. Com que la meua estada es preveia llarga, havíem pactat un preu fix, força raonable, que incloïa tots els menjars. A canvi, m'havia de conformar amb el que m'oferís en Iorgos. Ja m'estava bé. Sempre m'havia fet molta mandra haver de triar d'una carta.

Devia tenir molta gana perquè vaig trobar boníssimes les fulles de parra farcides d'arròs i carn. El mèrit era d'en Iorgos, que es va destapar com un excel·lent cuiner.

Un vi negre, aspre i fort, com la terra on s'havia criat, va aconseguir donar encara més categoria al festí. En Iorgos l'havia portat en una ampolla destapada sense cap mena d'etiqueta.

—És cinquanta vegades millor que alguns vins que valen una fortuna —em va dir amb complicitat, quan va veure que girava l'ampolla intentant cercar algun tret distintiu que m'ajudés a identificar-lo.

Amb els dies vaig saber que en Iorgos era així. Sabia perfectament on anar a buscar els millors ingredients. L'oli li proporcionava un amic de Myrthio, que tenia, segons ell, les millors oliveres de tot Grècia; el vi, un avi de Sitia, que amenaçava la resta de mortals d'endur-se a la tomba el secret de l'elaboració del seu vi, únic al món, i tot perquè no volia compartir amb el seu fill la fórmula, perquè s'havia enemistat amb ell d'ençà que s'havia casat amb una mossa que no disposava de l'aprovació del cap de família; el peix acostumava a venir d'un pescador de Khóra Sfakion, que sortia a pescar quan li venia de gust i que repartia les captures entre els coneguts; el xai provenia d'un pastor, un xic estrofolari, que tenia el costum de fer pasturar els animals sempre a la banda solella de la muntanya i d'esquena al mar... i així gairebé fins a arribar al darrer ingredient. No hi havia ametlla, tàpera, llimona, poma, ceba o el que fos de què no pogués justificar-ne l'origen; per norma general, cretenc cent per cent.

Que el vi era potent ho vaig començar a notar en arribar el torn del segon plat: unes orades a la graella amb sofregit de pebrots, ceba i all.

ÍNDEX

1. Comiat.....	9
2. Illingas	11
3. En Martí Subirana.....	15
4. Córrer	19
5. <i>Lo pi de Formentor</i>	27
6. <i>La muntanya màgica</i>	33
7. El matrimoni francès	45
8. La senyora Montserrat.....	53
9. La mar i el tren.....	65
10. Finals d'estiu i altres finals	71
11. Lectures d'hivern.....	81
12. Roma!	91
13. Primavera romana	103
14. Impacte.....	113
15. Orgies cretenques	121
16. En Iorgos.....	135
17. El temps corre	147
18. L'Ariadna.....	155
19. L'aigüat.....	165
20. El laberint de Cnossos	175

214 Índex

21. La síndrome del darrer	181
22. La Renata	189
23. Badalona	199
24. Epíleg	209

